

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.cks@regeringskansliet.se

Stockholm den 13 februari 2025

Remissvar från Fastighetsägarna Sverige angående promemorian Reformering av avfallslagstiftningen för ökad materialåtervinning och för mer cirkulär ekonomi (KN2024/02249)

Diariennr: KN2024/02249

Fastighetsägarna är en riksomfattande branschorganisation, som arbetar för en väl fungerande fastighetsmarknad med stort fokus på hållbarhet, stadsutveckling och trygghet.

Fastighetsägarna har ca 13 000 medlemmar och dessa äger tillsammans ca 50 000 fastigheter för kontors-, handels-, industri-, samhälls- och bostadsändamål. Bland medlemmar som äger flerfamiljshus finns såväl privata som kommunägda fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar.

Fastighetsägarna har fått rubricerade promemoria på remiss. Fastighetsägarna lämnar följande synpunkter.

Yttrande

Fastighetsägarna Sverige **välkomnar** möjligheten att lämna synpunkter på promemorian och vill framhålla vikten av att Sveriges avfallslagstiftning utgår från avfallstrappan. Åtgärder inom avfallsområdet bör i första hand fokusera på avfallsförebyggande, vilket är den mest effektiva och hållbara insatsen för att minska mängden avfall och dess negativa miljöpåverkan. Tyvärr ser vi återigen förslag på styrmedel som i huvudsak inriktar sig på utsortering, insamling, eftersortering och återvinning.

Regeringen och ansvariga myndigheter behöver lägga om politiken inom avfallsområdet och i högre grad prioritera insatser som minskar avfallsmängderna redan vid källan, i stället för att enbart försöka lösa avfallsfrågan genom ökade krav på Sveriges medborgare, verksamheter och fastighetsägare. Vi vill också understryka vikten av att dessa styrmedel är både kostnadseffektiva och praktiskt genomförbara utan att skapa oproportionerliga bördor för hushåll och verksamheter.

Sammanfattning av synpunkter

Fastighetsägarna ställer sig **kritiska** till flera av de föreslagna förändringarna i promemorian och vill lyfta följande synpunkter:

Ändrat ansvar för vissa avfallsströmmar

Vi **avstyrker** förslaget om att överföra ansvaret för livsmedelsavfall, restaurangfett och kontorspapper till verksamheterna baserat på geografiska kriterier. I stället förespråkar vi en frivalsmodell enligt utredningen Äga avfall, där ansvar för avfall baseras på vilja och förmåga snarare än godtyckliga geografiska gränser för ett kommunalt sekundäransvar.

Utökat utsorteringskrav

Vi **avstyrker** förslaget om separata utsorteringskrav för material som inte är förpackningsavfall och föreslår i stället en övergång till insamling i materialströmmar enligt dansk modell. Detta system är enklare för användarna och har bättre förutsättningar att uppnå höga återvinningsgrader och nå EUs mål.

Krav på eftersortering

Vi **tillstyrker** förslaget om krav på eftersortering som ett avgörande steg för att höja kvaliteten på återvunna material och minska utsläppen från förbränning. Detta bör kombineras med insamling i materialströmmar för att maximera effektiviteten och minska klimatpåverkan från plastförbränning.

Ökad service och rapportering

Vi **välkomnar** förslaget om ökad service för insamling av avfall men anser att kriterierna för servicenivå är för allmänna och behöver preciseras. Vidare bör kommunerna åläggas att redovisa statistik och miljöpåverkan från avfallshanteringen, vilket är en förutsättning för att fastighetsägare och andra verksamheter ska kunna fullgöra sina skyldigheter gällande hållbarhetsrapportering.

Sammanfattningsvis **anser** Fastighetsägarna att en omställning av Sveriges avfallspolitik är nödvändig för att prioritera avfallsförebyggande åtgärder. Samtidigt behöver nya krav och styrmedel utformas med fokus på enkelhet, effektivitet och rättvisa, så att Sveriges medborgare och verksamheter kan bidra till ett hållbart avfallshanteringssystem utan oproportionerliga bördor.

Detaljerade kommentarer

5.1 Avfallsproducentens ansvar förtydligas

Fastighetsägarna **anser** att relation och ansvar i flera led som är vanligt i t ex lokalfastigheter behöver förtydligas ytterligare.

5.2 Nytt ansvar för vissa avfallsproducenter

Fastighetsägarna **anser** att det behöver tydliggöras när ett avfall är kommunalt avfall eller ett verksamhetsavfall. Det behövs tydligare kriterier för när avfallet "till sin art och sammansättning" inte är likt avfall från hushåll.

Fastighetsägarna **avstyrker** promemorians förslag om ändrat ansvar för avfallsproducenter, särskilt vad gäller livsmedelsavfall, restaurangfett och kontorspapper.

Fastighetsägarna **förordar** frivalsmodellen som föreslagits i utredningen SOU 2021:24 Äga avfall.

Promemorian refererar till att en majoritet av remissvaren på utredningen var negativa till frival. Fastighetsägarna **menar** dock att detta resultat inte bör ges större vikt eftersom remissvaren på SOU 2021:24 övervägande del kom från kommuner och kommunala avfallsbolag med starka egenintressen av att bevara sina monopol. En kvantitativ sammanställning av remissvar är inte tillräcklig för att bedöma förslagets långsiktiga effekter. SOU 2021:24 genomförde en kvalitativ analys som vägde in samhällsekonomiska fördelar och möjligheter till ökad effektivitet vilket bör tilldömas större vikt än att räkna antal positiva eller negativa remissvar.

Fastighetsägarna **anser** att ett överförande av ansvar baserat på geografiska områden, uttryckt som ett kommunalt sekundäransvar enbart på vissa orter och utan att beakta avfallsproducenternas faktiska förmåga att hantera sitt avfall, är en osäker och ineffektiv lösning. Förslaget innebär en överhängande risk för sämre avfallshantering i områden där utpekade avfallsproducenter saknar resurser eller kompetens att ansvara för avfall.

Promemorians förslag att slumpmässigt tilldela ansvar till tre typer av avfallsproducenter, som livsmedelsproducenter, restauranger och kontor, är inte bara godtyckligt utan också riskabelt. Det bortser från de stora variationerna mellan olika verksamheters förutsättningar att hantera sitt avfall på ett hållbart sätt. Det är orimligt att samma ansvar för restaurangfett ska falla på en rikstäckande snabbmatskedja som på en liten "food truck" om denna befinner sig exempelvis i Stockholm där kommunen antas inte behöver ha sekundäransvar.

Frivalsmodellen som föreslås i Äga avfall är i stället byggd på principen om att avfallsproducenter som har vilja och förmåga att ta ansvar för sitt avfall ska ges möjlighet att göra det, medan kommunerna behåller ett sekundäransvar där det behövs. Denna modell skapar förutsättningar för konkurrens, innovation och effektivitet genom att öppna upp för privata aktörer. Detta leder till bättre tjänster och lägre kostnader för avfallsproducenter, samtidigt som kommunerna kan fokusera sina resurser på områden där behovet av stöd är störst. Genom att basera ansvaret på förmåga snarare än geografi säkerställs att avfallsansvaret hamnar hos aktörer som kan hantera det på ett ekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt.

Frivalsmodellen erbjuder också betydande samhällsekonomiska och miljömässiga fördelar. Den möjliggör en effektivare resursanvändning och minskade kostnader, eftersom avfallsproducenter som har förmågan att hantera sitt avfall effektivt också får möjlighet att göra det. Dessutom är modellen mer flexibel och anpassningsbar till förändringar i avfallsströmmar och nya tekniker för återvinning, vilket stärker långsiktiga miljömål.

Fastighetsägarna **anser** att ett system för avfallsansvar bör bygga på vilja och förmåga, vilket frivalsmodellen erbjuder. Att i stället införa en geografibaserad lösning med ändrat ansvar utan hänsyn till förmåga för specifika avfallsströmmar är ineffektivt, godtyckligt och riskfyllt.

Fastighetsägarna **uppmanar** regeringen att förkasta detta förslag och i stället gå vidare med en modell baserad på de välgrundade principerna för frival som presenterades i SOU 2021:24 Äga avfall.

5.5 Fastighetsinnehavares avfallshantering moderniseras

Fastighetsägarna **tillstyrker** till att fastighetsinnehavare får återvinna bioavfall på fastigheten.

Fastighetsägarna **menar** att resonemanget som förs i promemorian angående den som har nyttjanderätt till fastigheten är bristfälligt och i avsaknad av motivering. I promemorian är inte tydligt vad som avses. Förslaget behöver utvecklas vidare med hänsyn till fastighetsägarens behov och avtalsrelation mellan fastighetsägare och nyttjanderättshavare. Fastighetsägarna är gärna behjälpa i en sådan beredning.

8.1 Insamlingssystem för återanvändning

Fastighetsägarna ser **positivt** på förslaget om insamlingssystem för återanvändning då det möjliggör att mer produkter återanvänds och inte går direkt till behandling som grovavfall. Det är välkommet att kommuner får ett ansvar att arbeta avfallsförebyggande genom att bidra så att produkter inte blir avfall.

Fastighetsägarna **anser** att frågan behöver ytterligare utredas vidare och bland annat klargöra om de redan nu kraftigt ökande kommunala avfallstaxorna påverkas eller ej.

Fastighetsägarna ser negativt på och **avstyrker** en kommunal föreskrivsrätt om utrymmen mm. En kommunal föreskrivsrätt är ett kraftfullt verktyg och bör undvikas i möjligaste mån. En föreskrivsrätt måste vara proportionell och beakta äganderätten och egendomskydd etc. Promemorian har inte kunnat påvisa behovet av föreskrivsrätt.

8.2 Utsortering av avfall

Fastighetsägarna **avstyrker bestämt** promemorians förslag i avsnitt 8.2 om utökat utsorteringskrav för material som papper, plast, glas och metall som inte är förpackningsavfall eller bygg- och rivningsavfall. Vi **anser** att förslaget är opraktiskt, ineffektivt och att det riskerar att skapa betydande problem för hushåll, verksamheter och fastighetsägare.

Att separera ytterligare fraktioner i hemmet, såsom plast som inte är förpackningar, är praktiskt taget omöjligt för många hushåll. Redan idag är utrymmet under diskbänken mycket begränsat,

och att kräva fler sorteringskärl skulle innebära både omfattande investeringar och fysiska begränsningar i många bostäder. I flerbostadshus skulle detta innebära kostsamma och ibland omöjliga ombyggnader av miljörum, vilket i många fall skulle ta utrymme från grönytor som kan behövas för klimatanpassning och bevarande av biologisk mångfald.

Fastighetsägarna **föreslår** att Sverige övergår till insamling i materialströmmar, enligt den modell som framgångsrikt tillämpas i Danmark. Genom att samla material baserat på typ – såsom plast, papper, glas och metall – oavsett om det är förpackningsavfall eller ej, blir systemet enklare för hushåll och verksamheter att förstå och använda. En sådan modell minskar risken för felsortering och kontaminering, vilket stärker återvinningen och skapar förutsättningar för att nå EU:s återvinningsmål. Danmark är ett tydligt exempel på att insamling i materialströmmar är effektivt och användarvänligt, utan att behöva skapa ett överdrivet komplext system för sortering vid källan. Danmark är ett av de länder som inte varnats av EU. Sverige bör naturligtvis ta efter Danmark.

Fastighetsägarna vill särskilt framhålla kopplingen till förslaget i avsnitt 8.9 om krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning. Detta förslag är i grunden positivt och kan med fördel kombineras med insamling i materialströmmar. Genom att komplettera materialströmmarna med eftersortering skapas ett robust system där även felaktigt sorterat material kan återvinnas. En sådan kombination stärker möjligheten att förhindra att plast och andra återvinningsbara material hamnar i förbränning, vilket är avgörande för att minska utsläppen från fjärrvärmeproduktion – en av fastighetsbranschens och Sveriges största klimatutmaningar.

8.3 Fastighetsnära insamling

Fastighetsägarna **tillstyrker** förslaget till definitionen av fastighetsnära insamling. Vi anser dock att det behöver tydliggöras om förslaget innebär att de föreslagna tre fraktionerna ska samlas in på en och samma plats eller om det är möjligt att ha flera olika insamlingsplatser som är fastighetsnära. Denna flexibilitet är avgörande för att säkerställa att insamlingen kan anpassas till olika fastigheters och fastighetsägares specifika förutsättningar.

Fastighetsägarna **anser** att fastighetsägaren måste ha rätt att anpassa både lokaliseringen och utformningen av insamlingsplatserna. Detta är särskilt viktigt för att optimera användningen av tillgängligt utrymme och för att minimera de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av att införa nya krav på fastighetsnära insamling. Vi **avstyrker** dock att kommunerna ska få rätt att bestämma att även övrigt avfall ska samlas fastighetsnära. Ett sådant förslag riskerar att pålägga fastighetsägare oproportionerligt stora kostnader och skapa logistiska problem.

Införandet av fler fraktioner som ska samlas in fastighetsnära kommer utan tvekan att kräva mer plats för kärl, vilket i sin tur leder till ökade kostnader för att uppföra eller anpassa miljörum och insamlingsplatser. Dessutom kan de grönytor som tas i anspråk för dessa ändamål behövas för

andra syften, såsom klimatanpassning eller boenderelaterade förbättringar. För fastighetsägare är det avgörande att sådana krav balanseras mot tillgången på utrymme och ekonomiska resurser.

Vi vill även **understryka** att den ersättning som producenterna idag betalar till kommunerna är avsedd att täcka kommunernas kostnader för den fastighetsnära insamlingen, men den inkluderar inte de kostnader som fastighetsägare bär. Detta är ett tydligt problem inom dagens producentansvar. Fastighetsägare får ta på sig stora kostnader för att tillhandahålla och underhålla insamlingsutrymmen utan att erhålla någon ersättning från producenterna. Ett utökat producentansvar bör säkerställa att även fastighetsägarnas kostnader inkluderas i ersättningsmodellerna. Denna obalans i ansvarsfördelning behöver åtgärdas.

8.4 Enhetliga undantag från krav på fastighetsnära insamling

Fastighetsägarna **avstyrker** detta förslag.

Fastighetsägarna **anser** att möjligheten till undantag från kravet på fastighetsnära insamling måste baseras på verkliga förutsättningar för varje fastighet och område, snarare än på geografiska kriterier som gränser på en karta. Ett system med undantag, om det ska vara till någon nytta, måste utformas flexibelt och ta hänsyn till de praktiska, juridiska och ekonomiska förutsättningarna för fastighetsägare och boende.

Det är viktigt att erkänna att många fastigheter, även i tätorter, har fysiska begränsningar som gör det svårt eller omöjligt att tillgodose kraven på insamling av fler fraktioner. I vissa fall kan det till och med vara förbjudet att göra byggnadstekniska förändringar för att skapa utrymme för avfallshantering, exempelvis i kulturhistoriskt värdefulla byggnader där regler om att inte förvanska byggnadens karaktär gäller.

Vi noterar särskilt följande mening i promemorian: *"Om det är rimligt att hämta restavfall vid en fastighet, så bör det också vara rimligt och lämpligt att även förpackningsavfall och livsmedels- och köksavfall hämtas där."* Även om detta kan utgöra en utgångspunkt i de flesta fall, är det naivt och verklighetsfrånvänt att tro att detta gäller för alla fastigheter. Verkligheten visar att förutsättningarna mellan fastigheter varierar kraftigt, även inom samma geografiska område. Detta gäller särskilt tätbebyggda områden och äldre byggnader med begränsade anpassningsmöjligheter.

Vi vill därför framhålla att undantag från kravet på fastighetsnära insamling måste utformas med en hög grad av flexibilitet och i dialog med fastighetsägare. Undantagen bör inte vara begränsade till vissa geografiska områden, utan måste kunna tillämpas där de faktiska förutsättningarna gör fastighetsnära insamling orimlig eller ogenomförbar. Det är också avgörande att kostnader för anpassningar inte ensidigt läggs på fastighetsägare, utan att det finns en rättvis fördelning av ansvar och resurser.

Fastighetsägarna **efterlyser** en tydligare analys av de praktiska utmaningarna med fastighetsnära insamling, inte bara i glesbygd utan också i tätorter och befintliga byggnader. Vi föreslår att det införs en proportionalitetsprincip i lagstiftningen, som säkerställer att kraven på

fastighetsnära insamling är rimliga och genomförbara utan att leda till oproportionerliga kostnader eller praktiska svårigheter för fastighetsägare och boende.

8.5 Insamling av annat avfall som kommunen ansvarar för

Fastighetsägarna **tillstyrker** förslaget om att kommunen ska inrätta ett system för det avfall som inte samlas in fastighetsnära underlättar för hushåll och andra innehavare att lämna ifrån sig avfallet.

Fastighetsägarna **förordar** insamling i materialströmmar för material av papper, plast, glas och metall. Men för eventuella övriga fraktioner är en ökad service för insamling av avfall är nödvändig för att hushållen och andra innehavare ska ha möjlighet lämna sitt avfall utan att ha tillgång till bil.

Fastighetsägarna **välkomnar** förslaget om ökad service för insamling av avfall, men anser att de angivna kriterierna för servicegrad är för vaga för att kunna bedömas och tillämpas effektivt. Servicenivåerna bör preciseras och stärkas för att säkerställa att insamlingen blir tillgänglig och ändamålsenlig, särskilt för hushåll utan bil. Vi ser positivt på mobila samlingslösningar som ett viktigt komplement, men det krävs tydliga riktlinjer för att säkerställa likvärdig service i hela landet. Det är också avgörande att kostnaderna för dessa system fördelas rättvist och inte överförs oproportionerligt till fastighetsägare eller hushåll.

8.9 Krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning

Fastighetsägarna ser **mycket positivt** på förslaget i avsnitt 8.9 om krav på ytterligare sortering för att möjliggöra materialåtervinning. Detta är en avgörande åtgärd för att förbättra kvaliteten på återvunna material och säkerställa att vi når både Sveriges samlingsmål och målet om ett Fossilfritt Sverige 2045. Förslaget representerar ett viktigt steg mot att skapa en cirkulär ekonomi där avfall hanteras som en resurs, och vi ser det som en oundviklig väg framåt om Sverige ska uppfylla sina klimat- och miljömål.

Vi vill särskilt betona att eftersortering av insamlat avfall inte bara höjer materialkvaliteten utan också är avgörande för att minska utsläppen från förbränning av plast för att tillverka fjärrvärme. Att stora mängder plast fortfarande används som bränsle i fjärrvärmeanläggningar är inte förenligt med ambitionerna för ett fossilfritt Sverige. Eftersortering av plast och andra komplexa material är därför en förutsättning för att minska klimatpåverkan från avfallsförbränning och för att säkerställa att mer material återvinns i linje med avfallshierarkin.

Vi anser att denna inriktning med fördel bör kombineras med en övergång till insamling i materialströmmar, där avfall sorteras baserat på materialtyp snarare än användningsområde. En sådan modell, som framgångsrikt används i Danmark, är enklare för hushåll och verksamheter att förstå och tillämpa. Det minskar risken för felsortering vid källan och skapar bättre förutsättningar för högkvalitativ eftersortering och materialåtervinning. Vi ser en tydlig

synergi mellan dessa två åtgärder och föreslår att regeringen gör detta till den huvudsakliga inriktningen för Sveriges avfallspolitik.

Vi anser också att denna satsning på eftersortering och materialströmmar förtjänar att utvecklas vidare i nära samråd med berörda aktörer, såsom fastighetsägare, producenter, kommuner och återvinningsindustri. En bred dialog är avgörande för att identifiera de mest effektiva lösningarna och säkerställa att satsningarna skapar verkliga och hållbara resultat.

För att stärka förslaget ytterligare vill vi framhålla följande:

1. Tydliga krav på eftersortering behöver införas för att säkerställa att allt insamlat material behandlas på bästa möjliga sätt enligt avfallshierarkin. Detta bör även omfatta en konkret plan för att säkerställa tillräcklig kapacitet i form av industriella storskaliga sorteringsanläggningar.
2. Styrmedel och incitament bör utvecklas för att uppmuntra producenter och återvinningsaktörer att investera i modern teknik och processer som möjliggör högkvalitativ återvinning.
3. Transparens och uppföljning bör vara en central del av genomförandet, för att säkerställa att de nya kraven leder till faktiska förbättringar av materialåtervinningen och minskade utsläpp.

Avfallsstatistik och miljöpåverkan från avfallshanteringen

Fastighetsägarna **anser** att en transparent och regelbunden rapportering av avfallsstatistik och miljöpåverkan från avfallshanteringen är avgörande för att säkerställa en effektiv och hållbar avfallshantering. Vi föreslår därför att det införs en skyldighet för kommunerna att till avfallslämnare redovisa statistik över mängden avfall som samlas in, dess behandlingsmetod samt de växthusgasutsläpp som uppstår vid hanteringen.

En sådan rapportering är inte bara central för att skapa incitament för kommunerna att prioritera materialåtervinning framför förbränning – vilket minskar klimatpåverkan från avfallshanteringen – utan är också en förutsättning för att fastighetsägare och andra verksamheter som lämnar avfall ska kunna uppfylla sina skyldigheter gällande hållbarhetsrapportering. För att kunna redovisa sin klimatpåverkan och följa upp egna hållbarhetsmål är tillgången till detaljerade och kvalitetssäkrade data om avfallshanteringen avgörande.

Rapporteringen skulle även bidra till att identifiera förbättringsområden, stimulera utvecklingen av hållbara lösningar och säkerställa att nationella och internationella mål för materialåtervinning och klimat uppnås. Detta stärker dialogen mellan kommuner, producenter och fastighetsägare, där alla aktörer kan bidra med kunskap och lösningar för att optimera systemet.

Fastighetsägarna ser därför en tydlig koppling mellan ökad rapporteringsskyldighet och en förbättrad avfallshantering som både främjar cirkulär ekonomi och möjliggör en korrekt hållbarhetsrapportering för avfallslämnande verksamheter. Vi uppmanar regeringen att säkerställa att denna viktiga aspekt regleras i den föreslagna lagstiftningen.

Fastighetsägarna Sverige

Anders Holmestig

VD

Rikard Silverfur

Chef Utveckling & Hållbarhet